

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
Rahvusliku käsitöö osakond
Rahvusliku tekstiili eriala

Gerly Karu

RUHNU TRIIBULISE RÕIVAKANGA MUSTRID JA FUNKTSIOON

seminaritöö

Juhendaja: Christi Kütt, MA

Kaitsmisele lubatud: .....
(juhendaja allkiri)

Viljandi 2011

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
1. AJALOO LINE TAUST.....	5
2. RÕIVAD RUHNUS	7
2.1 Naiste rõivad.....	7
2.2 Meeste rõivad	9
2.3 Laste rõivad	9
3. TRIIBULISE KANGA MUSTRID JA FUNKTSIOONID	11
3.1 Liistik.....	11
3.2 Seelik	17
3.3 Meeste vest	22
3.4 Laste kleit	23
4. KOOTUD TRIIBULISTE KANGASTE TEHNOLOOGIA.....	25
4.1. Liistiku, vesti ja kleidi kangas	25
4.2 Seelikute kangas	26
KOKKUVÕTE	27
KASUTATUD MATERJALID.....	29
LISAD	33
SUMMARY	85

SISSEJUHATUS

Käesoleva seminaritöö teema on „Ruhnu triibulise rõivakanga mustrid ja funktsioon“, mille eesmärgiks on uurida Ruhnu triibulise rõivakanga eripära, mustreid ja funktsioone. Eesti rahvarõivas on nagu iga rahvakunstinähtus, arenenud keerukas ajaloolis- poliitilises, sotsiaal- majanduslikus ja üldkultuurilises süsteemis. Kultuurikontaktide dünaamilisuse, miljöö, kvaliteedimäärangute ja -väärtuste erinevuste taustal on eesti rahvarõivas saanud eri perioodidel paikkonniti erineva näo ja ilme.

Eesti rahvarõivas on igas Eestimaa nurgas väga erinev ja piirondlike eripärade kohta on info kohati puudulik.

Rõivatekstiili vormiline keel põhineb teatud majanduslikul ja ühiskondlik- kultuurilisel alusel, mille baasil on välja kujunenud vastavad väärtushinnangud. Nende põhjal kujundatakse teatud nõuded ja normid, mida rõivale tema erinevates funktsioonides esitatakse. Vastavus neile määrab rõiva väärtuse piirkonnas, kus need kehtivad. Viimane käib esmajoones rõivale esitatavate esteetilist laadi nõuete kohta, kuivõrd materjali osas nii suuri kõikumisi ei olnud. Rõivatekstiili kvalitatiivne ja kvantitatiivne väärtus määras ära ka kasutaja väärtuse, aktualiseerides tema teatud külgi või oskusi.

Eesti rahvarõivas on saanud eri perioodidel paikkonniti erineva näo ja ilme. Ruhnu rõivateema on teaduslikes väljaannestest leidunud väga vähe kajastust ja osalt just materjalide vähesuse tõttu, pole suure mahuliste tööde juures sellele piirkonnale erilist tähelepanu pööratud. Ruhnu rahvarõivad eristusid Eesti teistest piirkondade omast märkimisväärselt. Oma töös otsin vastuseid küsimustele: Mille jaoks kooti Ruhnus triibulist kangast ? Milliseid värvikombinatsioone selleks kasutati? Ja milline oli triibulise rõivakanga funktsioon?

Hüpotees: Ruhnus valmistati triibulisest rõivakangast naiste seelikuid ja liistikud, meeste veste ning laste kleite. Triibulisest kangast rõivaesemeid kanti nii pidu- kui argipäevadel.

Selle töö tulemuseks on ülevaade Ruhnu triibulisest rõivakangast, mis aitab tutvustada ja levitada Ruhnu triibulise rõivakanga mustreid laiemale üldsusele. Uurisin läbi 12 trükist, mis puudutavad Eesti rahvariiete ajalugu ja kirjeldavad elu-olu Ruhnus. Ruhnu rõiva teemat uurisin ka Eesti Rahva Muuseumi etnograafilisest arhiivist (EA) ja korrespondentide vastustest (KV).

Kuulasin Külli Vähi ja Maaja Kalle salvestatud vestlust Eva Steffensoniga, mis sai teoks 2010 a. sügisel Stockholmis. Eva Steffenson sündis 1925 a. Ruhnu saarel ja lahkus sealt 1944 a Rootsi. Tutvusin ka fotokoguga ruhnlastest SOV(Rootsi Hariduse Selts) lehel.

Kirjalike materjalide vähesuse tõttu vaatasin läbi Ruhnust pärit triibulised esemed: üldkogum on 46 eset, mida vaatlesin, sorteerisin ja analüüsisin: Eesti Rahva Muuseumis (ERM) – 18 eset, Pärnu muuseumis – 4 eset, Saaremaa muuseumis – 17 eset, Ruhnu muuseumis – 2 eset ning erakogus olevad esemed, mille omanikud on Kristel Lauk, Helve Rebane ja Eva Steffenson. Kristel Lauk elab praegu Ruhnu saarel Buldersi talus. Helve Rebane käib Ruhnus suvitama, Ruhnus elas tema vanaema, kes läks Abrukalt Ruhnu koduhoidjaks.

Töö perspektiiviks oleks põhjalikum uurimus Ruhnu naiste seelikute kohta. Huvitav oleks teada, mis tingis seelikute triibustiku muutumise ajas ning seelikute plisseerimise tehnoloogia.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükk kirjeldab Ruhnu ajaloolist tausta. Teine peatükk annab ülevaate Ruhnu naiste, meeste ja laste rõivastest. Kolmandas peatükis on vaatluse all triibulise rõivakanga mustrid ja funktsioonid ning neljandas kangakudumise tehnoloogia.

1. AJALOOLINE TAUST

Pole täpselt teada, millal rootslased Ruhnu elama asusid, kuid esimesed andmed selle kohta pärinevad aastast 1341, kui Kuramaa piiskop Johannese kiri lubas Ruhnu rootslastel elada ja omada varandusi rootsi õiguse järgi. Ruhnu saar on ajaloo vältel kuulunud Rootis Kuningriigile, Tsaari-Venemaale, Saksamaale, Nõukogude Liidule ja Eesti Vabariigile. Teadaolevalt lahkus 1944 a. saarelt peaaegu kogu elanikkond. Sellega lõppes pea 600 aastane ainulaadne kogukondlik elulaad Ruhnul. (Ruhnu saare .....)

Kuna Ruhnu saar asub Eestist ja muust maailmast kaugel, ei jõudnud uudised suurelt maalt saarele ning oma eraldatuse tõttu said ruhnlastel säilitada oma rootsipäraseid traditsioone. 20 saj esimesel poolel võis saarele sattunud külalistele näida elu Ruhnul väga vanamoeline. (Saar 1973, lk 35) Rahvarõivaid kanti saarel kuni 1944 aastani, mil kogu elanikkond saarelt lahkus. Tõenäoliselt aitas see hoida sealsete rootslaste tugevamat identiteeditunnet ja kogukondlikku ühtekuuluvust. (Õunapuu 1989)

Ruhnlastel olid töökas rahvas. Üldiselt valmistasid nad oma tarbeks enamik asju ise. Tööd olid jagatud naiste ja meeste töödeks. Meeste peamine töö oli kala püüda ja jahti pidada. Vastupidiselt meestele olid saare naised paiksed ja nendel õlgadel olid kõik majapidamisega seotud tööd. Naiste tööd olid kraasimine, ketramine, rõivaste valmistamine ja parandamine, laste eest hoolitsemine, toidu keetmine, loomade söötmine ja talitamine jm. (J.Steffensson 1994, lk 14) Lisaks oli veel töid, mida tehti koos meestega –küündmine, äestamine, külvamine, vilja lõikamine, sõnniku ja mereadru vedamine põllule, loomade tapmine ja kalade rokimine. Kui mehed olid läinud hülge jahile tuli naistel teha ära ka meeste tööd. (*Ibid*, lk 16) Suuremate tööde jaoks korraldati tihti talguid. Ka naised "korraldasid" talguid - ketrustalguid, kus käisid ainult naised. Kaasa võeti vakk ja kraasid. Tööd alustati juba kella viie ajal hommikul ja lõpetati hilisõhtul. Kedrates lauldi rootsi rahvalaule ja kõik tundsid ennast väga hästi. (*Ibid*, lk 40)

Kõik villased riided valmistasid naised kodus ise, see oli töö millest naised ialgi ei tüdinud. Sarnaseid villaseid riideid kandsid kõik saare elanikud.

Vill saadi oma lammastest. Kraasisimine, ketramine, lõngade värvimine ja rõivaste valmistamine toimus sügis- ja talvekuudel. Lõngu värviti peamiselt taimedega, kuid värvi toodi ka poest,

peamiselt Kuressaarest või siis Pärnust. Kangas kooti rõivaste jaoks– kuubedeks ja püksteks *jack a hoso`ks* meestele, seelikuteks ja lühikesteks jakkideks *sketovamsa`ks* naistele. Veel kooti värvikirevaid kangaid naiste vestideks, *snevel* ja laste kleidikeste, *kjolh* jaoks. (*Ibid, lk 96*)

Ruhnlased moodustasid tööka kogukonna, kes tegi kõiki oma toimetusi rõõmuga. Isoleeritus maismaaga aitas neil säilitada oma traditsioonilist elulaadi ja kultuuri. Üks osa kultuurist on rõivad. Rõivad annavad meile infot selle kandja keskkonna ja elulaadi kohta. Ning ka vastupidi – keskkond määrab rõivastuse.

2. RÕIVAD RUHNUS

Rõivad näitasid kandja sotsiaalset seisundit ja suhteid. See oli keeruline süsteem, mille lõid erinevad kangad ja värvilahendused. Rõivad vaheldusid vastavalt ilmastikule, olid eraldi suve- ja talveriided. Rõivaste varieerumine oli seotud ka erinevat laadi töö tegemistega – heina ja lõikusaja rõivad, mereadru korjamise rõivad, hülgeküti rõivad. Eraldusid argi- ning pidupäevarõivad. See käib nii meeste- kui naisteriiete kohta. Argipäevarõivad varieeruvad vähem kui pidurõivad. Need on lihtsamad ega jäta sama palju võimalusi kombineerimaks värve, lõiget, materjale. Koduses miljöös ei ole ka vajadust näidata riietusega oma sotsiaalset kuuluvust, nagu on see vajalik kirikus, külatanumal jne. Argiriietusega markeeriti vanuselist kuuluvust, s.t. selle järgi sai öelda, kas tegemist on hoolitsust vajava väikelapsega või isikuga, kes saab ja peab ise hakkama saama ning osalema töötegemises. Perekonnaseisu (abielus v. vallaline) argirõivastuses ei väljendunud. Selleks polnud ka vajadust, kuna seisundile talus viitasid muud tähised: magamiskoht, istekoht jne. Küll aga näitasid argipäevariided seda, kui nende kandja oli leinas. (Klein 1924, lk 207) Nooremad kandsid leinarõivaid lühemat aega, vanad lesed aga vahel elu lõpuni. Küll aga oli enesestmõistetav, et see, kes on kaotanud väga lähedase, ei kanna enam kunagi täiesti "leina vaba" riietust. (*Ibid*, lk 217)

Pidupäevariided on variantide poolest palju rikkamad. Perekonnaseisu näidatakse nii kirikus kui suurtel perepidustustel – pulmad, ristsed. Abielus naised ja vallalised tüdrukud riietuvad erinevalt. Riietuse värvivalikul tuleb kinni pidada ka eaga seotud reeglitest. Kindlad tavad reguleerivad erinevate pühade puhul kantavat rõivastust. (*Ibid* lk 208)

Mandril tunti ruhnlased kohe ära nende riietuse tõttu ja öeldi: „Nüüd on ruhnlased, rootslased, linna tulnud” (J.Steffenson 1994, lk 87).

2.1 Naiste rõivad

Ruhnu saare naised ja neiud kandsid pikkade varrukatega särki, triibulist liistikut ja tumedat seelikut. Rõivaste juurde kuulusid veel suuremuustriline sitspõll ning sitsist või siidist õlarätik. Ruhnus kandsid tanu nii naised kui neiud. Tanu peal kanti veel vateeritud mütsi. Välja minnes sõlmiti mütsi peale rätik. Ehteks kanti preese, vitssõlgi ning helmeid. Jalas olid tumesinised

valge roositud kirjaga sukad ning helekollased pastlad valgete villaste paeltega. (Kaarma, Voolma 1981, lk 451)

Argirõivastus on abielus ja vallalistel naistel ühesugune. See, kes ei leina, kannab tavalisel suvepäeval järgmist riietust: kõige all varrukatega igapäevasärk, mille alumine osa on jämedakoeline ning ülaosa mõnevõrra peenemast linasest kangast. Hall kodukootud villane seelik puuvillase lõimega, mille esiosa on sile, valge-sinisetriibulise bortega, ülejäänud seelikuosa kurrutatud. Ruhnu naine kannab tihti isegi suvel paksu villast halli kampsunit või (noored inimesed) natuke kehvemat sinist kootud kampsunit, millel on valged mustrilised kandid varrukaotstel ja õlgadel. Selle peal, või särgi peal, kantakse kodukootud värvikirevast triibulisest kangast varrukateta vesti. Vest nõõriti kinni villase paelaga, mis jookseb läbi messingtraadist ööside ja aasade. (Klein 1924, lk 212)

Liistik oli naistel seljas alati nii argi- kui pidupäevadel. Seelik tehti mustast villasest (või poolvillasest) kangast, mille esilau üleval servas olid valged triibud. Seeliku tagumine pool koosnes kolmest laiust, mis oli kurrutatud. (Kaarma, Voolma 1981, lk 451)

Pühapäevariided erinesid argipäeva omadest eelkõige selle poolest, et selga pandi uued kulumata esemed. Enim kantavaks riideesemeks on rikkaliku mustriga valge kootud kampsun *vamsan*, millel olid sinised kandid varrukatel ning sinine õlaosa. Jalas kanti kollakasvalgeid pargitud hülgenahast pastlaid pikkade valgete paeltega, mis hoolikalt seoti ümber pahklude. Kirikuriietuse eriliseks osaks on suur valge villane sall, mida kanti ainult jumalateenistustel (ja samaväärsetel sündmustel). See oli kodukootud, kuni 5 m pikk, puhas valge villane riidetükk, pooleks volditud ning ühest küljest kokku õmmeldud. Kanti õlgadel ning käed ja käsivarred mässiti salli. Kirikuriiete juurde kuulus ka eriline müts/tanu, mida kanti valge tanu peal pearätiku asemel. Need tanud eristasid ka abielus ja vallalisi naisi, mis muidu riietusest välja ei paistnud. Abielus naistel oli kõrge müts ja vallalistel madalam/ümaram tanu. (*Ibid*, lk 219)

Kaluri naine peab olema oma mehele rõõmuks ja uhkuseks (Gailit, lk 45). Naise rikkuseks peeti tema rõivaste rohkust. Mida rohkem kaste rõivastega, seda rikkam ja lugupeetavam naine. Tähtpäevadel ja pidusse minnes pandi selga ikka oma paremad rõivad ja mitu seelikut. (*Ibid*, lk 42) Riiete rohkus oli naiste au ja uhkus ja neid oli tavaliselt rohkem, kui ära jõuti kanda. Pole siis imestada, et veel 1983 a. oli Bullersi I talu pööningul korralikult hoitud 50 tanu. (Õunapuu 1989)

Naiste igapäevane riietus- pikkade varrukatega särk, tume seelik, triibuline liistik, kootud kampsun, villased sukad, valge tanu, mille peale seoti rätik.

2.2 Meeste rõivad

Ruhnu saare mehed kandsid valget puuvillast särki kõrge kraega, mis oli nii suur, et seda sai pöörata üle lillalise kaelaräti. Särgi peal kanti sinise ja valgetriibulist vesti. Peale selle kanti halle kodukootud kaherealisi, palistatud kandiga kuubesid ja samast riidest pükse. Nii mehed kui naised kandsid ka villast kampsunit, kindaid ja sukke. Abielumehe ja vallalise rõivastus ei erinenud millegi poolest. Ruhnu meeste garderoob ei olnud nii suur kui see oli naistel. Meeste rõivastusse kuulus veel ka spetsiaalne hülgeküti riietus, mida siis kanti talvel hülgejahile minnes. (Steffenson 1994, lk 100)

“Seljas kannavad nad kodukootud villaseid helehalle ülikondi, mille kuue-ja taskuservad on musta kandiga, jalas hülgenahast pastlaid, peas aga kübarat, hahk- või nokkmütsi” (J.Steffenson 2005, lk 9).

2.3 Laste rõivad

Kohe algusest peale rõhutatakse väga selgelt soolist kuuluvust – poissi riietatakse kui poissi, tüdrukut kui tüdrukut. Juba imikueas on eelkõige peakate see, mis näitab ära soo. Tüdrukutel oli lilleline tanu, poistel poistemüts. Imiku riietusse kuulus: linane v. puuvillane särk, mis oli selja tagant lahti ning nõõritav. Selle peal kootud jakike (samamoodi seotav). Jakike kooti hallist lõngast, mille muster ja värvid olid nagu täiskasvanute argiriietuses. Altpoolt mässitakse ümber lapse linasest mähe ja selle peale pruuni-valgeruuduline villane rätik nii kõrgele, et lapse käed saavad üleni kaetud. Kõik seoti kinni ~4 cm laiuse lindiga (tihti kodukootud). Seda selleks, et laps kasvaks sirgeks. (Klein 1924, lk 208)

Lapse kasvades muutus ka riietus. Väikelaps kandis linast särki, halli kampsunit, villaseid sukki, mis olid hallid, punased või sinised ning kõige peal tihedate pikitriidpudega kleiti.

Kleid kangas sarnanes naiste liistiku kangaga, kuid oli kirkamate värvidega. Kleiti kandisid nii poisid kui tüdrukud.

Väiketüdruku kleidil on oma lõige. Pihikuosa on nagu kimono ning üsna lühike, seelikuosa on volditud. Peakatteks on samasugune tanu kui imikutel (kuni kannab kleiti). Pidulikul puhul kannavad tüdrukud – nagu naised – kolmnurgaks murtud lillelist rätikut tanu peal ja teist rätti õlgadel. (*Ibid*, lk 208-211)

Ruhnu lapsed, nii poisid kui tüdrukud kandsid kleiti umbes kuni kuuenda eluaastani ehk niikaua

kuni nad sellest välja kasvasid. Tüdruku kleit (võrreldes poisi kleidiga) oli enamasti veidi puhtamates toonides paljude punaste triipudega. (J.Steffenson 1994, lk 98)

Kooli mineku ajaks sai tüdruk selga sarnased rõivad nagu ema ning poisid said selga hallid ülikonnad, milliseid kandsid kõik mehed Ruhnu saarel.

Laste riided muutusid vanusega. Imikul oli seljas särk, kootud jakike, peas tanu ning ta mähiti suurde villasess rätikusse. Kõndiv laps sai selga kleidi. Poistel oli oma kleit ja tüdrukutel oma. Seda kandsid nad kuni kuuenda eluaastani, seejärel said lapsed selga samad rõivad , mida kandsid täiskasvanud.

3. TRIIBULISE KANGA MUSTRID JA FUNKTSIOONID

3.1 Liistik

I. Mannine kirjutab oma raamatus, et liistikuks nimetatakse varrukate kampsunit, ning seda et rõivaese kuulub naistele, vastavat meeste riietuseset nimetatakse aga vestiks (2009, lk 255). Eva Steffenson aga sellise sõna nagu “liistik” kasutamist ei mäleta: “ See on vest, *snevel*” ütleb tema (intervjuu Eva Steffensoniga 2010).

Segaduse vältimiseks kasutan siin töös sõna “liistik” tähistamaks naiste vesti ja sõna vest tähistamaks meeste vesti.

Esmalt hakkasid liistikut kandama Hispaania kõrgema seltskonna naised XVI saj. teisel poolel. Seda kanti teiste riiete all, nii et seda ei olnud näha. Sellega nõõriti naise keha talje ümbert võimalikult peenikeseks. Kuna Hispaania mood oli sel sajandil kogu Euroopas mõõduandev, pääses nõõrliistik moodi ka mujal. Järgmisel sajandil hakati liistikut kandma juba teiste riiete peal. (Manninen 2009, lk 261)

Mandril ei olnud liistiku kandmine üldine. Rohkem kohtas neid Saaremaal, kus kanti laialdaselt särki peal triibulisi või ühevärvilisi liistikuid (lihv, liivistik, lihvstük, abu, porst), mis oli levinud ka läti, leedu, soome ja rootsi rahvarõivastes. (Konsin 1979, lk 52) Ajaga on liistiku kuju ja värvid igas piirkonnas lihtsalt muutunud.

Arvestades ruhnlaste päritolu võib oletada, et triibuline liistik naistel ja vest meestel on pärit Rootsist. Rannarootsi külades, kus rootsalsed puutusid pidevalt kokku eestlastega on näha Eesti kultuurimõjusid. Vormsil, Ruhnul ja Pakri saarel, kus rootslased said elada eraldatuses, suutsid nad säilitada oma kultuurilise eripära. Rõivad, mis küll igal saarel erinesid, “sisaldasid kõik vanu rootsi rahvarõivaste elemente.” (Voolma 1957, lk 189)

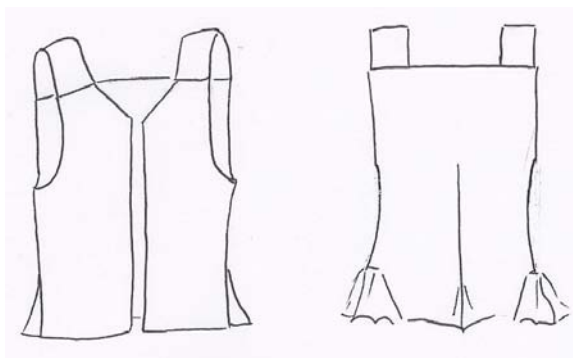
Stockholmis, Põhjamaade muuseumis (Nordiska museet) on eksponeeritud rootsi rahvarõivakomplektid, kus naistel on seljas triibulised liistikud.

joon 1
abielunaine Dalarnast
postkaart joonistatud Põhjamaade muuseumi
(Nordiska museet) eksponaatide põhjal

foto 1 SOV-arhiiv B704046
abielus naised Rühnus

joon 2 Rühnu naise liistik (G.Karu)

Rühnu naiste liistik õmmeldi triibulist villasest kangast, voodriks linane kangas. Kinniseks kasutati villast nõõri, mis pandi läbi aasade. Liistik ulatub pisut allapoole vöökohta külgedel seesid ning õlgadel samast kangast paelad.

“Külgedelt tihedalt volti seatud riidetükiga *snevle*, *snövle*, õmmelda kirevavärvilisest triibulisest kangast. 19 saj. lõpus kanti Rühnus liistikut kas särgi või silmkoelise kampsuni peal. Et seelik

püsiks paremini seljas, oli üsna tavaline, et üht liistikut kanti kampsuni peal ja teist lisaks veel selle all.” (Saare maakonna... 2008, lk 17)

Oli üsna tavaline, et Ruhnu kanti korraga kahte liistikut – üks kampsuni all, teine peal. Seda eelkõige selleks, et seelik istuks paremini ning vististi oli seepärast see rohkem kombeks noorte tüdrukute kui täiskasvanud naiste puhul. (Klein 1924, lk 213)

Eva Steffenson meenutab (sünd 1925 a.): “Mida noorem oli naine, seda rohkem oli kootud riidest vest eest kinni. Hiljem rinnad rohkem väljas. Äripäevased vestid olid pisut lihtsamad ja pisteti seeliku sisse.” (EA 243, lk 159-172)

Uus liistik pandi tavaliselt selga pühapäeviti või pidupäevadel ning vanematega käidi argipäeviti.

Triibuline liistik ja vest olid üks osa ruhnlaste rõivastusest. Seda kanti nii argi- kui pidupäevadel.

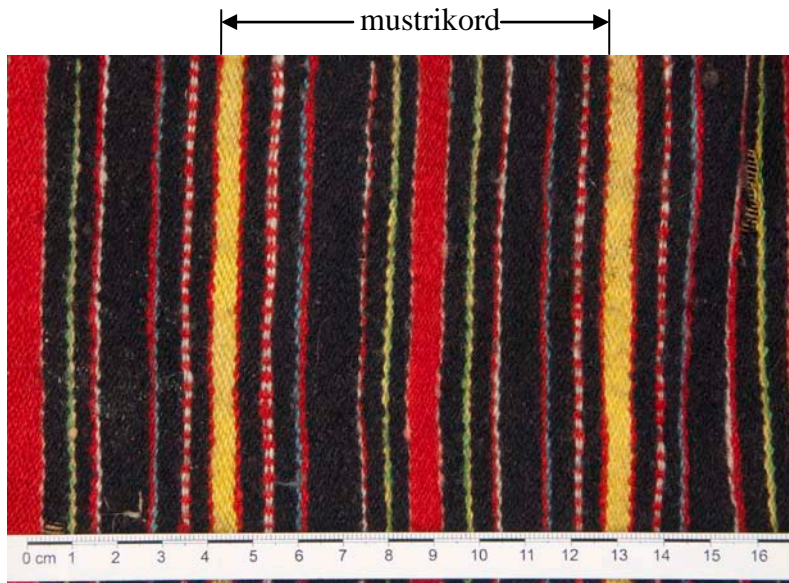
Vaatlesin kokku 29 liistikut - 13 liistikut ERM-ist, 8 liistikut Saaremaa muuseumist, 2 liistikut Pärnu muuseumist, 2 liistikut Ruhnu muuseumist ja 4 liistikut erakogust.

Liistiku kanga triibustikud on sümmeetrilised, kus tumesinises põhivärvis on hulk erksavärvilisi triipe. Liistiku värvid (koos teiste rõivastega) andsid edasi kandja vanuselist kuuluvust. Nooremad kandisid erksavärvilisi liistikuid, vanemad inimesed ning need, kelle peres oli lein, tumedamaid liistikuid.

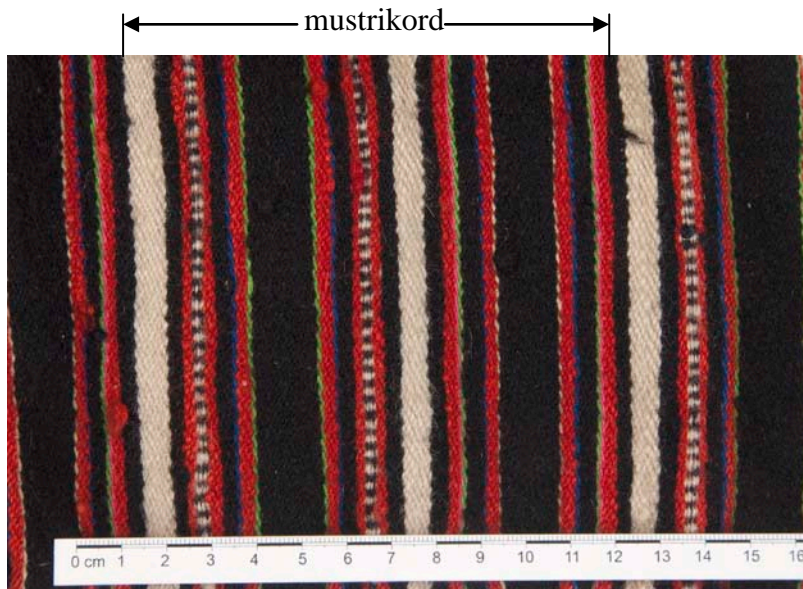
Kui 19 saj. algul vallutasid pea kogu Eestit triibuseelikud, siis arusaadavalt see mood ei jõudnud Ruhnu. Samas ei tahaks ma uskuda ega saagi ka väita, et Ruhnu naised kodusid koguaeg ainult ühesuguseid mustreid. Esmapilgul tunduvad Ruhnu liistikute triibustikud kõik väga sarnased, eri mustreid on kasutuses olnud vähe. Analüüsides selgub, et ainult mõningad mustrid kattusid täpselt, ülejäänud olid kõik erinevad. Ka Eva Steffenson (2010) kirjeldab intervjuus seda, et iga perenaine kodus oma talus kangad ise ja just sellised nagu talle meeldis, kasutades siis talle meeldivamaid värvi-kombinatsioone. Värvide valik kangasse sõltus aga selle funktsioonist.

Värvide järgi saaks naiste liistiku kangaid jagada kahte suuremasse rühma: erksa e punasetriibulised kangad ja sinisetriibulised kangad. Nimetan neid siin tumedatriibulisteks, kuna sinise triibu asemel on kasutatud sageli ka musta. Punasetriibulistest kangastes on sinise või musta kõrval rohkem punast tooni kasutatud.

Mustri järgi saab vaadeldud esemeid jagada kahte rühma: ühest triibustikust koosnev mustrikord (vt foto 2, lk 14) ja kahest triibustikust koosnev mustrikord (vt foto 3, lk 14).

foto 2 ERM A563:2068 liistiku kangas

foto 3 ERM A266:37 liistiku kangas

Ühe triibustikuga kangaid on vähem, suurem osa on kahe selgesti eralduva triibustiga kangad. Kahte triibustikku eraldab tavaliselt kas valge või kollane triip.

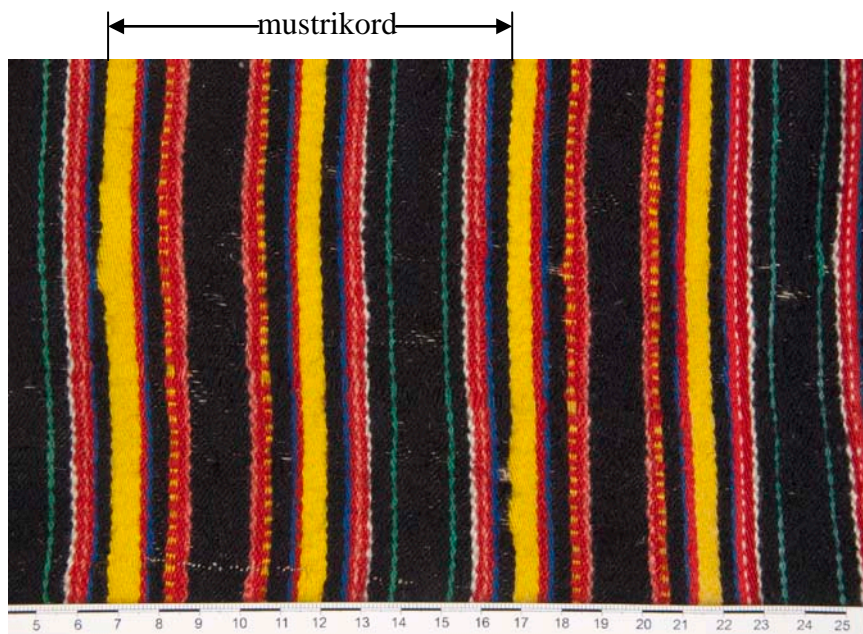
Triibustik on sümmeertiline, mis tähendab et keskel on põhivärv ning mõlemale poole seda kootakse ühesugused triibud kindlate vahedega. Üks triibustik koosneb põhivärvist, mis üldjuhul on tumesinine või must ning millesse on kootud peeneid erksavärvilis triipe ja/või valgeid hambaid. Üks mustrikord on varieeruvalt 7,5 – 11,5 cm ja koosneb kahest erinevast mustritriibust. Triipe eraldab valge või kollane vahetrip.

Ei olnud kindlaid värvikooslusi eristamaks näiteks vallalisi või abielu naisi. (Vallalist ja abielus naist eristas tanu, mis oli vallalisel naisel lame ja abielus naisel kõrgem ja seegi ainult kirikus käimise või pidulike sündmuste ajal).

Palju vaeva nähti aga sellega, et riietuses ära näidata kurbuse suurust ning tõsidust. Kõik oli läbimõeldud pisima detailini. Leina sügavust /suurust ei märkinud niivõrd erinevad rõivad, kuivõrd nende värvivarjundid ja materjalid. (Klein 1924, lk 216)

Kui pole leina, siis on triibulises vestikangas tavaliselt ca 4 cm laiused erkkollased ja punased triibud, mis vahelduvad laiemate tumesinistega ja milledesse on kootud peened punased, helesinised ja rohelised triibud (vt foto 4). Õlgadel hoiavad vesti koos samast riidest kitsad paelad. (Klein 1924, lk 212)

foto 4 ERM A563:2037 liistiku kangas

Kui on sügav lein, kuulub leinarõivastuse juurde must seelik, must v. hall kootud kampsun, triibuline pihik, milles üksikud punased lõngad koos ühe rohelise, valge ja sinisega (vt foto 5, lk 15). Kui tegemist on lesknaisega, siis tema liistik on ilma ühegi punase lõngata. Põhi on must, laiemad triibud on valged. Sügavaim lein: abikaasa, vanemad, lapsed, õed-vennad, vanavanemad. Leinariite kandmisaeg oli sel puhul pikk, kuid aeg polnud fikseeritud. Väiksema leina (tädi-onulaste, tädide-onude surm) puhul on pihikus punaseid niite (2 ja 2 koos) ja sinistel sukkadel on valged roosid. Mütsil kodus tehtud nippelpits. (Klein 1924, lk 212)

foto 5 ERM A563:2032 liistiku kangas

Kui lein on kestnud kaua (täpset pikkust ei määrata – see oleneb lähedusastmest ja leinaja vanusest), minnakse üle täielikult ja pool-leinalt nn. veerandleinale. Pearätid on mustad, valge mustriga. Mustriks tihti täpid, aga ei pea olema. Põhiline on see, et suurem osa pinnast on must, mis vaheldub väikeste valgete osadega. Seelik tavaliselt hall, vammus sinine, mütsil kodune lillmustriga nippelpits. Vesti punased triibud on veidi laiemad (vt foto 6). (Klein 1924, lk 217)

foto 6 ERM A563:2034 liistiku kangas

Nooremad inimesed kandsid leinarõivastust lühemat aega, vanad lesed aga vahel elu lõpuni. Küll aga oli enesestmõistetav, et see, kes on kaotanud väga lähedase inimese, ei kanna enam kunagi täiesti "leinavaba" riietust. (*Ibid*, lk 218)

Pruudi vest oli värvikirev, mis ehti pulmapäeval kolme suure hõbesõlega (J.Steffenson 1994, lk 125). Pulmapäevaks õmmeldi liistik tihti ka kirevast poeriidest (Eva Steffenson 2010).

Enamik lõngavärve osteti Riiast, kollane tehti kodus ise ja sinine värv triipudes oli indigo. Neid samu värve kasutasid Ruhnu naisterahvad kogu aeg, ainult teises järje- ja vahekorras, on rääkinud Elisabeth Kokas, kellelt osteti 1922 a. Ruhnu naise ülikond (ERM A266).

“Lõnga värve käisime ostamas Kuresaarest”, meenutab Eva Steffenson.

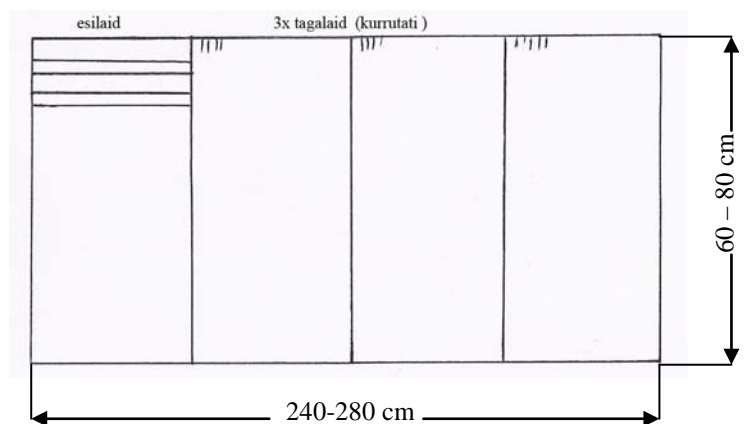
Liistiku jaoks kooti triibuline kangas. Tütarlapsed ja noored naised kandsid erksavärvilist liistikut, kus tumesinises põhivärvis oli palju punaseid, kollaseid triipe ning neile lisaks veel kitsamad siniseid, rohelisi ja roosasi triibukesti. Vanemad inimesed, kelle elus oli rohkem muresid ja leina kandsid tumedamaid liistikuid, kus punast värvi oli vähe.

3.2 Seelik

Ruhnu naise seelik on Eestis ainulaadne. Kuski mujal Eestis ei kohta neljalaidset seelikut, millel üks laid (esilaid) on sirge ja kolm laidu tihedalt plisseeritud. Seetõttu väärib ese põhjalikumat uurimist. Seelikute värvid varieeruvad lambapruunist mustani ning esilaiu ülaserva on sissekootud heledad triibud.

foto 7 ERM A265:6 Ruhnu naise seelik

joon 3 Ruhnu seeliku pinnalaotus– triibuline esilaid + 3 kurrutatud tagumist laidu (G.Karu)

Vaatluse alla võtsin 7 seelikut - kolm seelikut ERM-ist ja neli seelikut Saaremaa muuseumist. ERM- is oli peale nende kolme seeliku Ruhnust pärit veel ka poeriidest õmmeldud seelikuid ja telgedel kootud ilma triibuta seelikuid. Kuna töö eesmärgiks on vaadelda triibulisest rõivakangast esemeid, siis need seelikud jätsin välja.

Ruhnu naise seelik koosneb neljast laiust. Esiosa on ühest laiust, millel ülaserivas on valged ja mustad sissekootud triibud. Kaarma ja Voolma arvavad, et kuna Ruhnu naine argipäeviti põlle ei kandnud, siis need triibud tähistasid sümboolselt põlle (1981).

Seeliku tagumine külg koosneb kolmest laiust, mis on tihedalt kurrutatud. Ühe lai laiuse on keskmiselt 68 cm. Seeliku alumisse serv õmmeldi kitsas valge kant ehk seeliku toot. Toot oli seelikutel kas linane või villane. Seelikuga, millel oli villane toot võis käi nii argi- kui pühapäevadel aga kirikusse ei tohtinud minna. Kiriku seelikutele oli linane toot. (ERM A509:1928) Toodi laius on 3-6 cm, millest 0,5-0,8 cm paistab seeliku serva alt välja.

I.Mannineni (2009) raamatust võime lugeda, et plisseeritud seelikuid leidis Eestis ainult saartel. Seelikuid plisseeriti Saaremaal, Muhus, seda esines ka Kihnu saarel. Plisseeritud seelikuid kandsid rootsi naised Ruhnus, Vormsis ja Pakril. Ning tõenäoliselt just Rootsi kaudu jõudiski plisseerimise mood meie saartele.

Seelik tehti läbivillasest või poolvillasest kangast (valge linase lõime ja musta villase koega). Peamiselt kasutati siiski linast lõime, mõningatel juhtudel ka villast. Koelõngaks kasuti lambapruuni või musta villast 8/1 lõnga. Triipudeks valget villast lõnga.

ERM-is on üks seelik, mis on pärit 19. saj alult, mis on indigo sinine (ERM 509: 2028). Seeliku legendis oli kirjas, et see oli kirikus käimiseks juba vana. Sellest saab järeldada, et see oli pidupäevade e kirikuskäimise seelik. Võib-olla kanti seda ka pulmas. Pulmas kanti ikka oma parimaid riideid. E. Steffensoni läks mehel 1941 a. ja tema pulmaseeliku põhivärviks oli lilla, mille esilaiul ülaserivas olid sissekootus valged, kollased ja helesinised triibud. Pulmadeks õmmeldi ka poest toodud kangast seelikuid. ERM-is on tumepruun läikivast kangast pruudi seelik (ERM A 509:2002), mis on õmmeldud poekangast.

“Pulmapäeval oli noorikul peas kroon, mis valmistatud mitmesugustest kunstlilledest ja klaasehetest, ning millel oli 40-50 värvilist linti. Seljas oli tal linnariidest seelik, tumesinine või pruun suureroosiline põll, kirjatud valge kampsun, helmed, õlgadel linnariidest valge kiriku vaip, jalas punased sukad ja kodus valmistatud kingad” (ERM KV415).

foto 8 Eva Steffenson (sünd 1925a.) oma pulmaseelikuga. (foto K.Vähi)

Kirikuriietuse juurde kuulusid kaks seelikut, *särka*, mis olid musthalli, sinist või pruuni värvi. Üks seelik oli pisut lühem, et teine selle alt välja paistaks. (J.Steffenson 1994, lk 101)

“Seeliku all kantakse külmaga, eriti talvel, teist niisamasugust seelikut undistsörken, mis ainult ühe kämbla laiuse võrra lühem eelmisest” (ERM A266:47) .

Vaadeldud seelikutest ainult kahel (SM 2054:208, ERM A509:2028) asuvad esialaiu triibud keset seelikut.

foto 9 SM 2054:208 Ruhnu seelik

Sellel seelikul on kootud mustad triibud valgele taustale. Muster koosneb kahest triibustikust ja on kokku 9 cm lai. Allpool oleva sinise seeliku (vt foto 10, lk 19) mustriosa on 10 cm lai ja triipudeks on kasutatud rohkem värve- halli, tumepruuni, helepruuni ja indigosinist, mis on ka seeliku põhivärviks.

foto 10 ERM A509:2028 Rühnu seelik

Need kaks seelikut (SM2054:208; ERM A509:2028) on vanimad säilinud Rühnu seelikud Rühnu saarelt. Selle põhjal saab järeldada, et vanematel seelikutel asusid esilaiu triibud allpool e seeliku keskel, uuematle e hilisematel seelikutel on need kerkinud kõrgemale. Lisa 3 fotol nr. 3 on näha, et veel 1924 aastal kanti ka vanemat tüüpi seelikut.

foto 11 ERM A699:16
Rühnu seelik

foto 12 SM 10379:158
Rühnu seelik

Uuematel seelikutel on triibud esilaiu ülaseravas. Mustriosa on varieeruvalt 8-15 cm lai ja välja võib tuua kaks eri variant: mustriosa koosneb kahest-kolmest sümmeetrilistest triibustikust (foto 11) ning mustriosa koosneb peentest ühelaiustest triipudest (foto 12).

Seeliku tegemine ei olnud kerge. Seelikute pliseerimisel kasutati lauda ja kive. (EA 243, lk 159-172) A. Gailit romaanis “Karge meri” kirjeldab ka seeliku tegemist, kui väga rasket ja täpset tööd, kus tuli rohkesti mõõta ja iga pisiasjaga arvestada ning peale plisseerimist tuli see

asetada laudade vahele, aurutada ja siis kiiludega järjest koomale lüüa ja nii tehti paar nädalat, alles siis sai hakata seelikut õmblema (1983).

Analoogset töövõtet kirjeldab ka Mannineni, mis on pärit Ansekülast: “*Kurrud nopiti nõelale ja tõmmati lõng sisse. Nii tõmmati lõng umbes tolliste vahedega värvlist kuni alaaäreni. Sii tehti riide pahem külge niiskeks, löödi kurikaga tasaseks ja kuivatati päikese käes ära. Siis pandi veel kuumad ahjust võetud leivad ümbriku parema külje peale. Pärast tõmmati lõngad välja.*” (2009) Teadaolevalt on traditsiooniline plisseerimise töövõtte tänapäeval unustuste hõlma vajunud.

Kerge ei olnud ka seeliku hooldamine. “*Korrud (rinkjõ), mis seeliku tagapool ja külgedel, peab Ruhnu naisterahvas iga õhtu laua ehk põranda peal sõrmedega kokku noppima, siis mähib ta seeliku torusse ja seob selle mõlemast otsast, umbes 20 cm sissepoole, nõõridega kinni*”(ERM A266:47).

Seelik ja seelikute arv oli naise au ja uhkus.

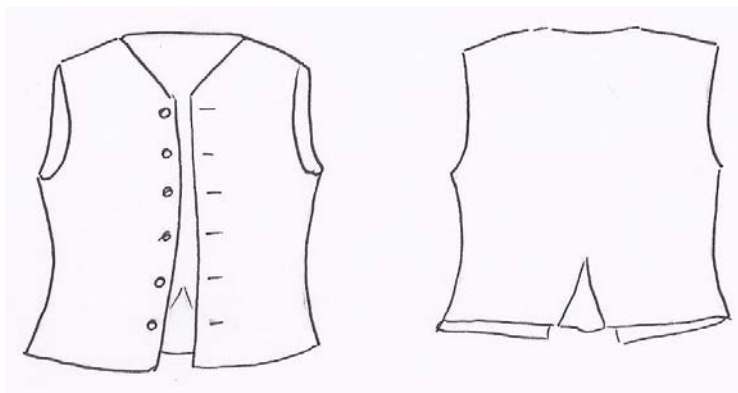
“*Ruhnu mõrsja rikkust arvati seelikute arvu järgi. Saare rikkaim pruut, kellel olnud 50 seelikut, naitud 1920. aasta paiku Mikkkosperest*” (Saar 1973, lk 37).

“*Ruhnu nooriku rikkust hinnati seelikute järgi. Kõigepealt toodigi välja nooriku seelikud, loeti üle ja köideti kinni ja pandi vankrile. Seejärl kastid mütside, pesu ja muuga...*” (KV415).

Ka Steffenson mainis pulmakommetest kirjutades, et kui pruudi asju veeti peigmehe koju, siis vankrile kastide(mis olid riideid täis) peale asetati riidekangaid ja seelikuid. Neid taheti näidata-mida rohkem riidekangaid ja seelikuid, seda rikkamaks pruuti peeti. (1994)

Ruhnu naise seelik koosneb neljast laius, mille kolm tagumist laidu tihedalt kurrutati ning esilaid, kuhu kooti triibud, jäeti sirgeks. Seeliku kudumiseks kasutati linast lõime ning koelõngaks lambamusta või –pruuni ja valget villast 8/2 lõnga. Seelik kangas kooti labases koes. Üks laid oli keskmiselt 60-75 cm lai ja seeliku pikkus sõltus kandjast. Seeliku alläärde õmmeldi valge toot, mis oli 2-3 cm lai ning paistis 0,5-0,8 cm seeliku serva alt välja. Linane toot õmmeldi kirikuskäimise seelikule ja villane argipäeva seelikule. Seelikuid oli igal naisel palju, see näitas tema usinust ja rikkust.

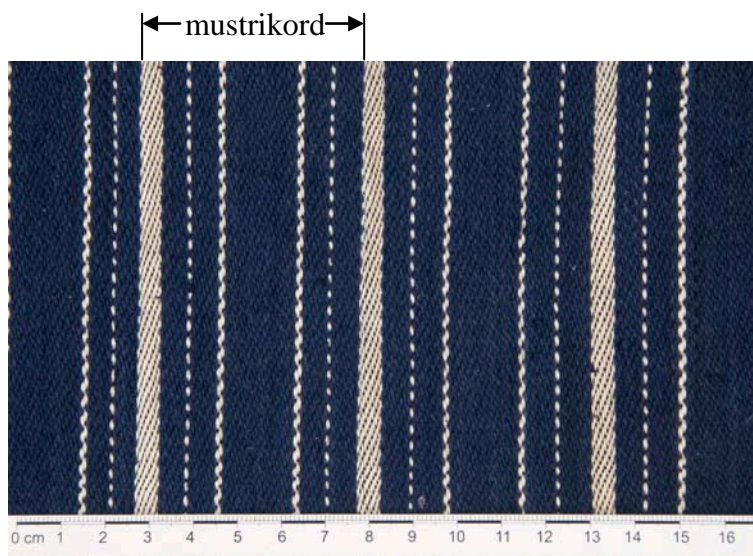
3.3 Meeste vest

joon 4 Ruhnu meeste vest (G.Karu)

Meeste vestideks kooti sinise-valge triibulist kangast, mis pisikeste erinevustega oli üldjuhul kõigil üpris sarnane. Mehed kandsid vesti nii argi kui pidupäevadel. Pulmapäeval oli vest aga peigmehele kohustuslik rõivaese. (Steffenson 1994, lk 125)

Meeste vesti kanga põhitooniks valge kõrval, on sinine või must. Triibustikud on väikeste erinevustega küllaltki sarnased. Üks mustrikord koosneb ühest või kahest sümmeetrilisest triibustikust, kus tumesinised laiemad triibud vahelduvad kitsaste valgetega. Triibustikke eraldab valge laiem triip.

foto 13 ERM 741:29 vesti kangas

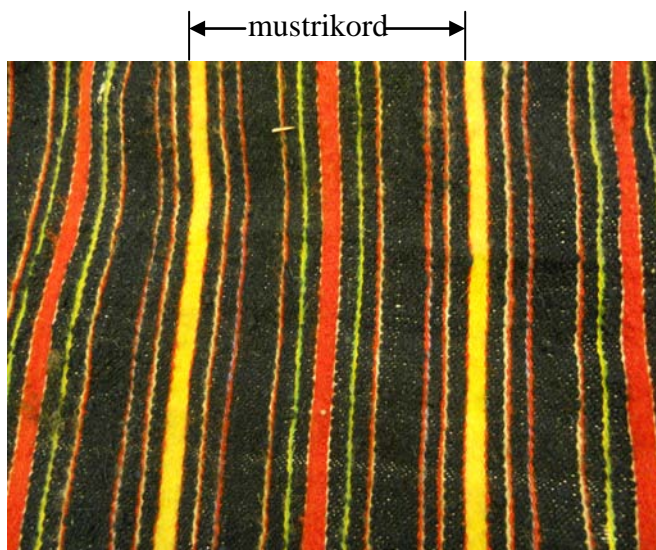
3.4 Laste kleit

Ruhnu saarel tehti triibulisest kangast kleidikesi nii poistele kui tüdrukutele. Lastele tehtud rõivad olid erksamate värvidega. Värvidest kasutati rohkesti punast ja kollast tooni. Mustrikorda kooti üks (foto 15) või kaks (foto 14) sümmeetrilist triibustikku. Triibustike vahele on kootud reeglina kollane vahetriip. Värvilisteks peenteks triipudeks kasutati veel erksinist, helerohest ja roosat lõnga.

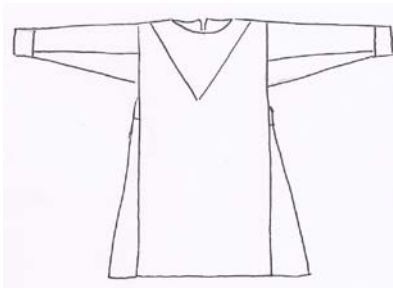
1922 a ostis Eesti Rahva Muuseum Ruhnu saarelt professor Kjellinilt Ruhnu tütarlapse ülikonna. Sellesse komplekti kuulunud liistik (vt lisa 1, ERM 266:37) on erksavärviline, mille triipude põhitoon on must ja vahetriibud kollased.

foto 14 SM 10379:150 tütarlapse liistiku kangas

foto 15 PāMu E709:11 poiste kleidi kangas

joon 5 poisi kleit (G.Karu)

joon 6 tüdruku kleit (G.Karu)

Ruhnu lapse kleidi lõige on ainulaadne. Ruhnus riietati poisid ja tüdrukud erinevalt. Kui laps hakkas kõndima sai ta selga erksatriibulise kleidikese. Tütarlaste (joon 6) ja poisslaste (joon 5) kleidid erinesid teineteisest lõike poolest. (vt lisa 2 lõiked)

Poisi kleidi rinnal ja seljal on sisse õmmeldud kolmnurk, külgedel kolmnurksed siilud ja seljal nõöbid. Tütarlapse kleidi ülaosa on üsna lühike ning seeliku osa on volditud. Varruka otsad, nõöbiliistud ja kaeluse kandiks kasutati sitsi.

Kleitide alläärde õmmeldi toot ehk 2 cm laiune linane kant, mis paistis 0,5-0,8 cm alläärest välja.

Kangas kleidikeste tarbeks kooti värvikirev, mille jaoks kasutati rohkesti punaseid ja kollaseid lõngu triipudes.

4. KOOTUD TRIIBULISTE KANGASTE TEHNOLOOGIA

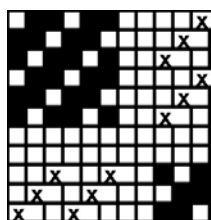
4.1. Liistiku, vesti ja kleidi kangas

Ruhnu triibuliste naiste liistikute, meeste vestide ja laste kleitide kangad on kootud toimses koes.

„Liistikud kooti labases, atlass-, drell- ja raanutehnikas ning kaunistati värviliste riideribade, tinamalide ja muuga. Kampsunite ja liistikute jaoks kasutati 19 saj II poolel üha sagedamini ka ostukangaid.” (Konsin 1979, lk 52)

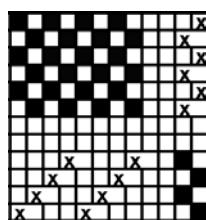
Toimsele kangale on iseloomulik toimne joon, mis jookseb diagonaalselt vasakult paremale või vastupidi. Toimejooned võivad olla ühelaiused või ei laiusega. Toimse kanga kiri märgitakse valemi abil. Valmi moodustavad arvud murrujoone peal ja alla, millele lisatakse tõususarv +1 (või -1). (Mälksoo 1973, lk 40)

Mainitud toimsete kangaste valem on $\frac{1}{2} + 1$ ja seda loetakse järgnevalt : üks peal, kaks all + 1. Ehk siis ülemine arv näitab lõimelõnga jooksu koelõngade pealt, märgitakse valemis ettepoole ja kirjas enne, alumine arv näitab sama lõimelõnga jooksu koelõngade alt, see märgitakse tahapoole. Tõusuarv +1 näitab, et iga järgmine lõimelõng kirjakorras alustab ristlemist ühe koelõnga võrra kõrgemalt kui eelmine lõimelõng. Kirjakorra kõrguseks ja laiuseks on ülemise ja alumise arvu summa, seega meie kanga kirjakorra kõrguseks ja laiuseks on 3 ruutu. Valemist saab ka välja lugeda, kas kangas on lõimepindne, koepindne või tasapindne, olenevalt sellest kas kirjakorras on peal rohkem lõime, kude või mõlemaid võrdseid. (*Ibid*, lk 40) Kuna vaadeldud kangastel jookseb üks lõim koepinna pealt ja kaks alt, on see koepindne kangas.

joon 7 toimse kanga

rakendus (G.Karu)

joon 8 labase kanga

rakendus (G.Karu)

Triibulise kanga jaoks kasutati linast või puuvillast lõime. Koelõngaks oli peenike 2 kordne villane lõng, mis kedrati ja värviti kodus ise. Värvidest kasutati tumesinist või musta, valget, punast, kollast. Lisaks neile põhivärvidele lisati erksaid siniseid, rohelisi ja roosasid lõngu.

Naiste liistiku jaoks on vaja kududa keskmiselt 65 cm laiust kangast 90 cm ja meeste vesti jaoks 55 cm laiust kangast 130 cm. Tüdruku kleidi tarbeks on vaja kududa keskmiselt 90 cm laius kangast 130 cm ja poisi kleidi jaoks 60 cm laius kangast 120 cm.

4.2 Seelikute kangas

Seeliku kangad on kootud labases koes ning need on kas villased või poolvillased kangad. Villaste kangaste puhul on kasutatud nii lõimeks kui ka koeks villast lõnga. Poolvillaste puhul on lõimeks kas linane või puuvillane materjal.

Labane kangas on kõige lihtsam kangas, selles ristlevad kõik paaritu arvulised lõngad nii lõime kui ka koes ühtemoodi ja paarisarvulised lõngad neile vastupidi. Labane kangas nõuab ainult kahte niit ja kaht tallalauda, mis on seotud üksteisele vastupidiselt tõusma ja langema (vt joon 8, lk 24). Villase, takuste, pestud linaste ja sõlmiliste lõimelõngade puhul rakendatakse kangas siiski kolme-nelja niiega, siis jaotuvad lõngad laiemalt niitesse, nad ei hõõrdu omavahel ja vahelik tuleb puhas (Mälksoo 1973, lk 34).

Seeliku jaoks kooti 4 laidu ehk neli seeliku pikkust. Ühele laiule so esilaiule kooti sisse koetriibud. Kolm tagalaidu kooti ühevärvilised. Ühe laiü pikkus ehk seeliku pikkus kooti keskmiselt 70 - 90 cm, lastele lühemad. Laiu ehk kanga laiuseks oli 60 – 80 cm. Kokku kulus ühe seeliku tarbeks 70 cm laiust kangast keskmiselt 320 cm.

KOKKUVÕTE

Rõivad moodustasid ühtse komplekti, kus igal detailil ja värvil oli tähendus. Rõivastus näitas kandja sotsiaalset seisundit. Argirõivastega anti edasi kandja vanuselist kuuluvust, pidulik rõivastus näitas ära aga kandja perekonnaseisu. Töö eesmärk uurida Ruhnu triibulise rõivakanga eripära, mustreid ja funktsioone sai täidetud. Töö käigus sai välja selgitatud, et triibulisest kangast õmmeldi naiste seelikuid, naiste liistikuid, meeste veste ning laste kleite. Samuti leidsin kinnitust faktile, et neid esemeid kanti nii argi- kui pidupäevadel. Kõikide nimetatud esemete jaoks kooti erineva mustriga kangast. Triibulisest kangast kleidikesed, liistikud ja vestid oli komplekti üks osa, kus igal detailil ja värvil oli tähendus.

Triibulisest kangast kleidikest kandsid lapsed umbes kuni kuuenda eluaastani ehk kuni nad sellest välja kasvasid. Poisse ja tüdrukuid riietati erinevalt, st kleidikesi kandsid küll nii poisid kui tüdrukud, kuid nende lõige oli erinev. Poiste kleidi jaoks oli vaja 60 cm laiust kangast 1,2 m ja tüdruku kleidi jaoks 90 cm laiust kangast 1,3 m. Laste kleitide ja neidude liistikute tarbeks kooti värvikirevaid kangaid, kus tumeda põhitooni kõrval kasutati rohkesti punast ja kollast värvi lõngu. Üks mustrikord koosnes reeglina ühest või kahest sümmeetrilisest triibustikust, mida eraldas kollane või valge vahetrip. Kangas kooti toimses koes linase või puuvillase lõime ja kahekordse villase koelõngaga.

Meeste vestide kangas kasutati kahte värvi kahekordset villast koelõnga - tumesinist või musta ja valget. Lõimeks rakendati linane või puuvillane niit. Mustrikord koosneb ühest või kahest sümmeetrilisest triibustikust, mida kootakse toimses koes. 60 cm laiust kangast kulub meeste vesti jaoks 1,3 m.

Naiste liistikutes kasutati jällegi rohkem värve. Tütarlaste ja noorte naiste liistikud olid erksamate värvidega ja vanematel naistel tumedamad. Tumedad liistikud olid otsese seoses leinaga- mida suurem ja sügavam lein, seda vähem punast lõnga liistiku kangas. Põhivärvideks kasutati tumesinist või musta, punast, kollast ja valget. Lisaks põhivärvidele kasutati erksate kitsaste triipude jaoks sinist, rohelist ja roosat. Üks mustrikord koosnes reeglina ühest või kahest kahekordse villase koelõngaga. Liistiku jaoks kooti 65 cm laiust kangast 90-100 cm.

Ruhnu naiste seelikud olid nelja laidsed, millest kolm tagalaidu kurrutati. Esilaid oli sirge ning selle ülaserava kooti triibud. Seeliku kangas kooti labases koes, mille lõimeks oli linane või

puuvillane niit ning koelõngaks kahekordne villane lõng. Seeliku värvid varieerusid lambapruunist mustani, triibud kooti valged. Pulmadeks kooti ka värvilisi seelikuid. Seelik alläärde õmmeldi toot. Liriku seelikule linane ja argipäeva seelikule villane. Ühele seeliku tarvis tuli kududa 70-80 cm laiust (oleneb kandja pikkusest) 2,8 m kangast.

Praegune elanikkond saarel on uus. Saarel elab aasta ringi umbes 60 inimest. Kuigi vanuseliselt on elanikkond elujõuline, pole veel jõudnud kujuneda terviklikku kogukonda, keda seoks pikaajalised traditsioonid. Praegune elanikkond teeb aktiivselt tööd, et Ruhnule uuesti elu sisse puhuda. Uuritakse Ruhnu ajalugu ja traditsioone, antakse välja “Ruhnu ajaraamatut” ja üritatakse riietuda “pidupäevadel” Ruhnu rahvarõivasse. 2010 suvel folklooripäevadel ajal Ruhnus olles panin tähele, et enamusel ruhnlastel oli seljas triibuline vest, ükskõik millised olid siis muud rõivad seljas. Sellest on saanud nii Ruhnus, kui ka mujal, justkui Ruhnu sümbol, ehk omab see triibuline “Ruhnu vest” samasugust tähendust nagu Kihnu kört või Mulgi kuub. Oluline on väärtustada Eesti algupärane rahvakunst, sellel põhineva eesti rahvusliku käsitöö traditsioonide järjepidevuse säilitamine ja kaasajastamine.

KASUTATUD MATERJALID

KASUTATUD KIRJANDUS

Gailit, A. 1983 *Karge meri*. Tallinn: Eesti Raamat

Kaarma, M. & Voolma, A. 1981. *Eesti rahvarõivad*. Tallinn: Eesti Raamat.

Konsin, K. 1979 *Kudumid*. Tallinn; Kirjastus „Kunst”

Klein, E. 1924 *Runö. Folklivet i ett gammalsvenskt samhälle*. Uppsala

Manninen, I. 2009. *Eesti rahvariiete ajalugu*. Tartu.

Mälksoo, L. 1973. *Kangakudumine*. Tallinn.

Ruhnu saare kronoloogia. www.ruhnu.ee 12.02.2011

Saar, T. 1973 *Kihnu ja Ruhnu*. Tallinn: Eesti Raamat

Saare maakonna rahvarõivad. 2008 Toim Pesti, O. Kuressaare. Tallinna Raamatutrükikoda

Steffensson, J. 1994. *Elu Ruhnul*. Tallinn.

Steffensson, J. 2005. *Meie, ruhnlased*. Tartu.

Voolmaa, A. 1976. *Lääne-Eesti saarte rahvarõivaste omapärast*. Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat XXIX

Õunapuu, P. 1989 *Rannarootsi esemed Etnograafiamuuseumi kogudes*. Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat XXXVII. Tartu.

KASUTATUD LÜHENDID

ERM - Eesti Rahva Muuseum

SM - Saaremaa Muuseum

PÄMU – Pärnu Muuseum

RM – Ruhnu Muuseum

EA – etnograafiline arhiiv

KV - korrespondentide vastused

SOV – Svenska Odlingens Vänner (Rootsi Hariduse Selts)

KIRJALIKUD ARHIIVIMATERJALID

Eesti Rahva Muuseum, EA243. Õunapuu, P. 2000.

Eesti Rahva Muuseum, KV 415. Laansalu, K. 1982

TEKSTIILIKOGU ESEMED

ERM A265:7	ERM A563:2035	ERM A646:26
ERM A266:37	ERM A563:2037	ERM A741:28
ERM A563:2031	ERM A563:2041	ERM A741:29
ERM A563:2032	ERM A563:2042	ERM A265:6
ERM A563:2033	ERM A563:2068	ERM A509:2028
ERM A563:2034	ERM A 563:2069	ERM A699:16
PÄMU E709:2	SM 10379:70	SM 10379:78
PÄMU E709:6	SM 10379:71	SM 10379:147
PÄMU E709:7	SM 10379:72	SM 10379:150
PÄMU E709:11	SM 10379:73	SM 10379:154
RM E278	SM 10379:74	SM 10379:85
RM E280	SM 10379:75	SM 10379:83
SM 10379:69	SM 10379:76	SM 10379:84
	SM 10379:77	SM2054:2

FOTOKOGU MATERJALID

SOV arhiiv www.rnhf.ee 18.03.201

HELISALVESTUS

ERA CD. Kalle, M. Vähi, K. 25.-26. nov. 2010 *Intervjuu Eva Steffensoniga.* Stockholm

FOTODE AUTORID

ERM – Anu Ansu, Merylin Suve

SM – Priit Kivi

RM, PÄMU – Gerly Karu

erakogu – Gerly Karu, Külli Vähi

LISAD

Lisa 1. Mustrid

ERM A265:7 Ruhnu tütarlapse liistiku kangas

legend: 1922 a. osteti kaks komplekti Ruhnu rahvariideid. Muuseum ostis prof. Kjellinilt Ruhnu tütarlapse ülikonna. Kogu ülikonna eest maksti 5000 mk (seelik, pihik, käiksed, päärätt, põll, valge tanu, kirju tanu, sukad pastlad)

tütarlapse liistik

ülemisel osal linane vooder, ees haagid

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

must

kollane

punane

heleroheline

erksinine

ERM A563:2037 Ruhnu liistiku kangas

tütarlapse liistik

linane vooder, vasaku hõlma sees väike tasku, ees haagid; lühikesed õlapaelad

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

must

kollane

punane

erksinine

erkroheline

roosa

ERM A563:2041 Ruhnu liistiku kangas

legend: saadud Ruhnu saarelt Jansi talust. Vesti on enda jaoks ümber teinud
Aavik Hermiine

ümber õmmeldud lühike vöökohani vest

allservas põikipidi kant teise mustriga, ilma voodrita, ees haagid

ühel hõlmal valge vahetriibu asemel kollane

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

kollane

punane

erkroheline

helesinine

roosa

ERM A563:2068 Ruhnu liistiku kangas

legend: Vest on saadud Ruhnu saarelt Passu talust

traditsiooniline Ruhnu tütarlapse vest

sees jäme linane vooder; õmmeldud käsitsi

seljal vahe triibud valged, hõlmadel kollased

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

must

kollane

valge

punane

heleroheline

helesinine

roosa

ERM A266:37 Ruhnu liistiku kangas

legend: A266: 37-47 Haridusministeeriumi arvel osteti 1922 a. Ruhnu naise ülikond - preili Elisabeth Kokaselt . Müüja suve ülikond. Täiest komplektist puudub ainult särk ja alusseelik. Hind ülikonna eest 5000 mk.

traditsiooniline Ruhnu naiste liistik

linane vooder, vasaku hõlma sees väike tasku; ees haagid; õmmeldud käsitsi

lõim: puuvillane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

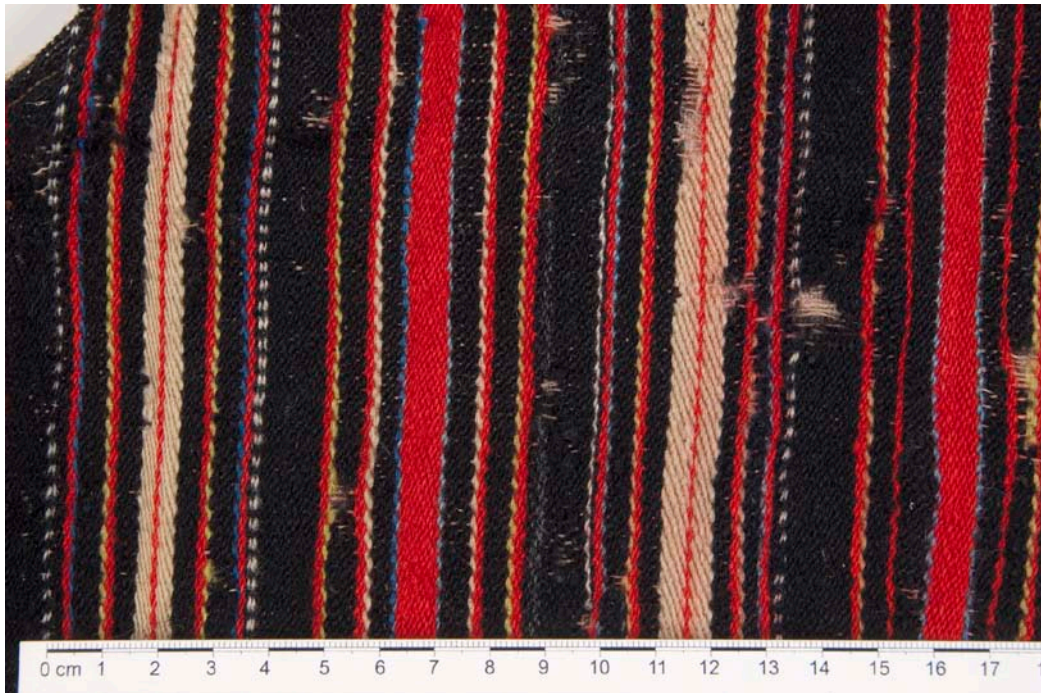
must

valge

punane

erkroheline

erksinine

ERM 646:26 Ruhnu liistiku kangas

legend: vesti kinkis muuseumile Toomas Sutt, kelle elukoht Ruhnu , Isaksi talu.

T. Sutt tuli Ruhnu elama pärast II maailmasõda Kihnust. Vest kuulus perek. Rooslaiule, kes läks Kihnu elama.

liistik katke –pool liistikust, tradistioonilise lõikega naiste liistik; ette õmmeldud lisa lapp(vest jäi kitskas?) , mis on kootud sama mustri ja värvidega, kuid ei ole nii pleekinud

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

heleroheline

erksinine

ERM 563:2031 Ruhnu lapse kleidi kangas

legend:

saadud Ruhnu saarelt end. Massu praegusest Tungi talust

laste kleit

kliet on õmmeldud mitmest erimustriga kangast. (naiste kantud vestidest ?)

varruka otstes sitsiriidest lai kant

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

must

valge

punane

heleroheline

helesinine

ERM 563:2034 Ruhnu liistiku kangas

legend:

liistik on saadud Ruhnu saarelt end. Karsi praegusest Antsu talust

traditsiooniline naiste liistik

ülemisle osal linane vooder, ees üks haak, laiad õlapaelad, õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

heleroheline

helesinine

ERM 563:2033 Ruhnu liistiku kangas

legend:

liistik on saadud Runu saarelt Miku talust

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder, ees sitsiridest nõörid

lõim: puuvillane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

roosa

erkroheline

ERM 563:2035 Ruhnu liistiku kangas

legend: liistik on saadud Ruhnu saarelt end. Karsi, praegusest Antsu talust

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder

õmmeldud käsitsi

punane on värvi andnud ja valged triibud värviud roosaks

väga lagunenenud

kootud ebaühtlaselt – triipude laiused varieeruvad

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

punane

valge

ERM 741:28 Ruhnu liistiku kangas

legend: liistik kuulunud Maria Rooslaiu mehe emale Magdalena Korsile (1863-1891)

liistik müüdi 10 rubla eest muuseumile

sellist poolpikka vesti kandsid keskealised inimesed

naiste liistik

ülemisel osal linane , vooder, õmmeldud käsitsi ees haagid ja nöörid

lõim: puuvillane

kude: linane

rakendus: toimne

värvid:

must

valge

punane

kollane

heleroheline

helesinine

roosa

ERM 563:2069 Ruhnu liistiku kangas

legend: liistik on saadud end. Holla, praegusest Normanni talust. Kinkija Normanni (põline ruhnlane) abikaasa oli kihnlane, kes ei ole vesti kandnud. Vest kulunud kinkija emale. Ihal naisel olnud aidas veste väga palju.

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder, õmmeldud käsitsi, ees haagid

väga hästi säilinud – erksad värvid

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

roosa

kollane

erksinine

erkroheline

ERM 563:2032 Ruhnu liistiku kangas

legend:

saadud Ruhnu saarelt end. Massu, praegusest Tungi talust

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder

kulunud, augud, puuduvad haagid

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

kollane

helesinine

heleroheline

ERM 563:2042 Ruhnu liistiku kangas

legend:

saadud Ruhnu saarelt Jansi talust. Liistikuon enda jaoks umber teinud Aavik Hermiine

ümber õmmeldud lühike vöökohani vest

allservas põikipidi kant teise mustriga

ilma voodrita, ees haagid

ühel hõlmal valge vahetriibu asemel kollane

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

roheline

helesinine

ERM 741:29 Ruhnu vesti kangas

legend: vesti kinkis muuseumile Maria Rooslaid

meeste vest

õmmeldud masinaga

lõim: must puuvillane

kude: villane : sinine on jämedam kui valge lõng

rakendus: toimne

värvid:

sinine

valge

SM 10379

226 eset annetas Saaremaa muuseumile Elias Schönberg (sünd 1921 a. Ruhnus) Praegu elab Gotlandil. Annetus koosneb peamiselt riietusesemetest, mõnest paarist jalanõust, kahest pitsipakust ja 54-st tanu paelast.

Esemed kuulusid Ruhnust pärit ja sealt 1944 a. Gotlandile asunud Eliasele, tema abikaasa Maria Schönbergile (6.04. 1923 a. Ruhnu Smensi talus -18.12.2001 a. Gotland; sünd Smens);

Eliase ema Marta Meldersile ja ema vennale Isak Meldersile, kes oli Ruhnu vallavanem 1944 a. ;

Eliase vanaemale Magdalena Meldersile;

Maria emale, kes oli pärit Kihnust

SM 10379:78 Ruhnu vesti kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis 1921 a. Ruhnus ja 1944 a asus elama Gotlandile

meeste vest

sees linane vooder, ees nööbid, õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

valge

SM 10379:71 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid, õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

valge

punane

kollane

helesinine

heleroheline

SM 10379:74 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

tumesinine

valge

punane

kollane

roheline

helesinine

SM 10379:70 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

valge

punane

roosa

helesinine

heleroheline

SM 10379:73 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid õmmeldud käsitsi

vasaku hõlma servas kollane triip, mida mujal ei ole

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

valge

punane

heleroheline

helesinine

SM 10379:72 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid õmmeldud käsitsi ja masinaga

esi hõlmade servas valge asemel kollane triip

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

tumesinine

valge

punane

heleroheline

helesinine

kollane

SM 10379:77 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid õmmeldud käsitsi

paremal hõlmal tesistsugune punane – heldema ning triibud on veidi laiemad

õlalapid – samuit heledam punane, mis tundub olevat puvillane

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

punane

valge

erksinine

roheline

helekollane

SM 10397:76 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

valge

punane

roheline

kollane

sinine

roosa

SM 10379:75 Ruhnu liistiku kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; ees haagid, õmmeldud käsitsi ja masinaga

kasutatud kahte erinevat valget, laiemas triibus olev valge on kollakam ja peenem

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

valge

punane

helesinine

heleroheline

SM 10379:147 Ruhnu lapse kleidi kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

lapse kleit, ilma varrukateta

õmmeldud masinaga, alläär käsitsi

kasutatud kahte erinevat valget, laiemas triibus olev valge on kollakam ja peenem

hästi karts roosa, muudab kanga säravaks

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

must

roosa

punane(roostekarva)

valge

helelilla

kollane

SM 10379:154 Ruhnu lapse kleidi kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

lapse kleit

õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

tumesinine

punane

valge

roheline

helesinine

helekollane

SM 10379:150 Ruhnu lapse kleidi kangas

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis Ruhus ja 1944 a asus elama Gotlandile

lapse kleit

õmmeldud käsitsi ja masinaga

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

kollane

must

punane

roheline

sinine

roosa

PäMu 709:11 Ruhnu lapse kleidi kangas

legend: esemed E709 on kuulunud Peeter Rooslaiu emale ja pärit 19 sajandi lõpult (3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 18), Marina Rooslaiule (1, 7, 8, 14) ja **Peeter Rooslaiule** (2, 11, 16, 17) pärit 20 saj. alult (1917-1925)
Ostetud Ruhnust Marina Jaani t. Roosaliult 10 sept. 1966a.

poisslapse kleit

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

kollane

punane

valge

heleroheline

PäMu 709:2 Ruhnu vesti kangas

legend: kuulus Peeter Rooslaiule ja on pärit 20 saj. alult (1917-1925)

Ostetud Ruhnust Marina Jaani t. Roosaliult 10 sept. 1966a.

meeste vest

sees linane vooder, ees metalsed nööbid, mõlema hõlma sees tasku 21x13 cm

lõim: linane

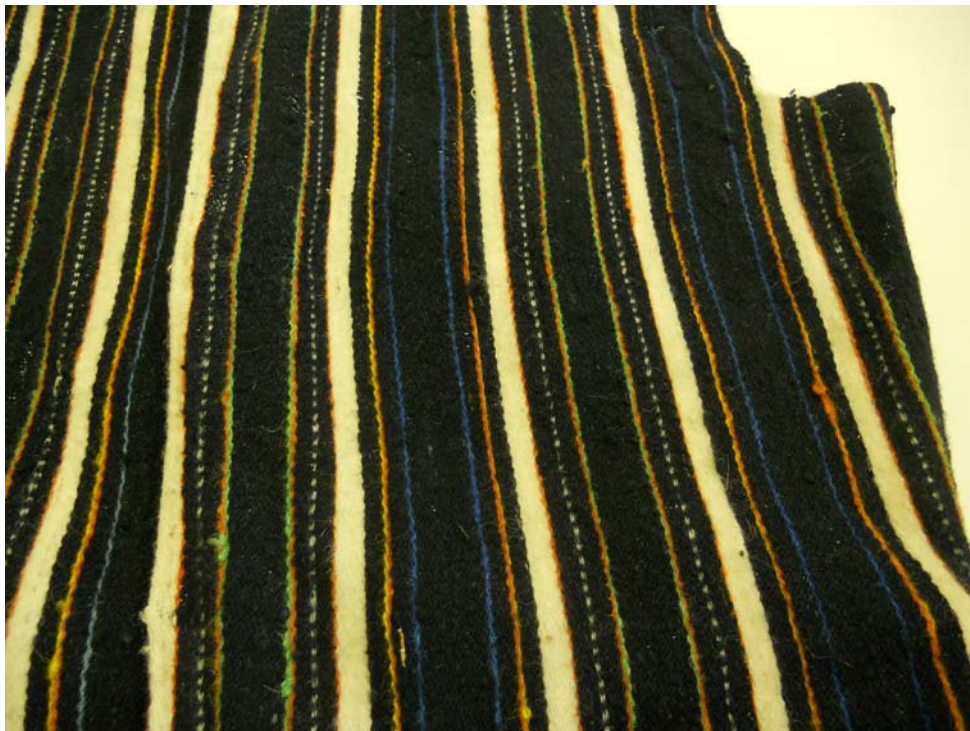
kude: villane

rakendus: toime

värvid:

tumesinine

valge

PäMu 709:7 Ruhnu liistiku kangas

legend: kuulus Marina Rooslaiule ja pärit 20 saj. alult (1917-1925)

Ostetud Ruhnust Marina Jaani t. Roosaliult 10 sept. 1966a.

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder; külje "hännad" pikemad vestist

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

tumesinine

valge

kollane

helepunane (roostekarva)

heleroheline

erksinine

PäMu 709:6 Ruhnu liistiku kangas

legend: kuulus Peeter Rooslaiu emale ja pärit 19 sajandi lõpult

Ostetud Ruhnust Marina Jaani t. Roosaliult 10 sept. 1966a.

naiste liistik

ülemisel osal linane vooder, parema hõlma sees puuvillane tasku

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toime

värvid:

tumesinine

punane

valge

erksinine

heleroheline

erakogu _ Helve Rebane   Ruhnu liistiku kangas

legend: praeguse omaniku vanaema Liina Jürissaar tuli Abrukalt ja asus elama koduhoidjaks Buldersi tallu. Vest leitud Bulderis talust.

naiste liistik

traditsioonilise lõikega ; ülemisel osal linane vooder; ees haagid; õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude. Villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

roosa

erksinine

erkroheline

erakogu _ Helve Rebane Ruhnu liistiku kangas

legend: praeguse omaniku vanaema Liina Jürissaar tuli Abrukalt ja asus elama koduhoidjaks Buldersi tallu. Vest leitud Bulderis talust.

naiste liistik

traditsioonilise lõikega ; ülemisel osal linane vooder; ees haagid; õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude. villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

lilla

helesinine

roheline

kollane

roosa

erakogu _Helve Rebane Ruhnu liistiku kangas

legend: praeguse omaniku vanaema Liina Jürissaar tuli Abrukalt ja asus elama koduhoidjaks Buldersi tallu. Vest leitud Bulderis talust.

naiste liistik

traditsioonilise lõikega ; ülemisel osal linane vooder; ees haagid; õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude. villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

roheline

helesinine

erakogu_ Kristel Lauk Ruhnu liistiku kangas

legend:

Kristel Lauk elab praegu Bulderis talus. Aita renoveerides leidsid selle vesti (pool vestist) aida alt.

naiste liistik

traditsioonilise lõikega

ülemisel osal sees linane vooder; õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

roosa

helesinine

RME 278 Ruhnu liistiku kangas

legend: andmed puuduvad

naiste liistik

traditsioonilise lõikega; ülemisel osal linane vooder; õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

helsinine

valge

tumeroheline

beez

punakaspruun

Ainuke kangas kus on kasutatud vahetripudeks beezi värvi !!

RME 280 Ruhnu liistik

legend: andmed puuduvad

naiste liistik

traditsioonilise lõikega; ülemisel osal linane vooder; õmmeldud käsitsi

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

valge

punane

helesinine

Ruhnu muuseum_ numbrita lapse kleit

legend: kuulus Ellen Jäger`ile.

kleidi kinkis muuseumile Eva Steffenson

lõim: linane

kude: villane

rakendus: toimne

värvid:

tumesinine

kollane

punane

heleroheline

helesinine

heleroosa

SM 2054:208 Rühnu seelik

pärit muuseumi endistest kogudest

traditsiooniline Rühnu naise seelik

vanim säilinud seelik

nelja laidne- esimene laid on kuue lappvoldiga ja selle keskel on kootud triibud,
kolm laidu seljaosal on ühevärvilised ja kurrutataud

lõim: linane

kude: villane

värvid: lambapruun

must

SM10379:83 Ruhnu seelik

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis 1921 a. Ruhnus ja
1944 a asus elama Gotlandile
traditsiooniline Ruhnu naiste seelik
esilaid sirge, ülaserva sissekootud triipudega,
kolm tagalaidu tihedalt kurrutatud

lõim: linane

kude: villane

rakendus: labane

värvid: must
valge

SM10379:85 Ruhnu seelik

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis 1921 a. Ruhnus ja 1944 a asus elama Gotlandile

traditsiooniline Ruhnu naiste seelik

esilaid sirge, ülaserva sissekootud triipudega,

kolm taga laidu tihedalt kurrutatud

lõim: linane

kude: villane

rakendus: labane

värvid: must

valge

SM10379:84 Ruhnu seelik

legend: muusumile annetas Elias Schönberg , kes sündis 1921 a. Ruhnus ja
1944 a asus elama Gotlandile

traditsiooniline Ruhnu naiste seelik

esilaid sirge sissekootud triipudega, kolm tagalaidu tihedalt kurrutatud

lõim: linane

kude: villane

rakendus: labane

värvid: must

valge

ERM A509:2028 Ruhnu seelik

legend: seelik kogutud 1921 a. , vanus kogumisel 100 aastat. –“Kirikus käia oli vana.”
 Saadud Ruhnu saarelt Elisabeth Steffens`ilt. Andmed tegemiskohast puuduvad.

traditsioonilise lõikega seelik

esilaid sirge sissekootud triipudega, ülalserva voldid ja linane kant

vasakul küljel ava, mis käin kinni haakidega; paremal küljel tasku.

kolm tagalaidu kurrutataud

allservas 4 cm linane toot, mis paistab seeliku serva alt 0,3 cm

lõim: linane

kude: villane +linane (esilaiu ülemine hele osa)

värvid: indigosinine

helesinine (hall)

tumepruun

pruun

ERM A265:6 Ruhnu seelik

legend: 1922 a. osteti kaks komplekti Ruhnu rahvariideid. Muuseum ostis prof. Kjellinilt Ruhnu tütarlapse ülikonna. Kogu ülikonna eest maksti 5000 mk (seelik, pihik, käiksed, päärätt, põll, valge tanu, kirju tanu, sukad pastlad)

traditsiooniline Ruhnu naiste seelik
 esilaid sirge sissekootud triipudega
 kolm tagalaidu kurrutatud
 allservas linane toot

lõim: villane

rakendus: labane

värvid: lambapruun

valge

ERM A699:16 Ruhnu seelik

legend: Seeliku müüs 1983 a muuseumile 25 rubla eest Katrin Kollom, kes elas siis Bulleris I talus. Seeliku kogus tema ema Gita Teeearu, kes suvitas aastakümneid Ruhnus.

esilaid sirge sissekootud triipudega ; triibuline osa alumisele osale külge õmmeldud kolm tagalaidu kurrutatud

lõim: linane

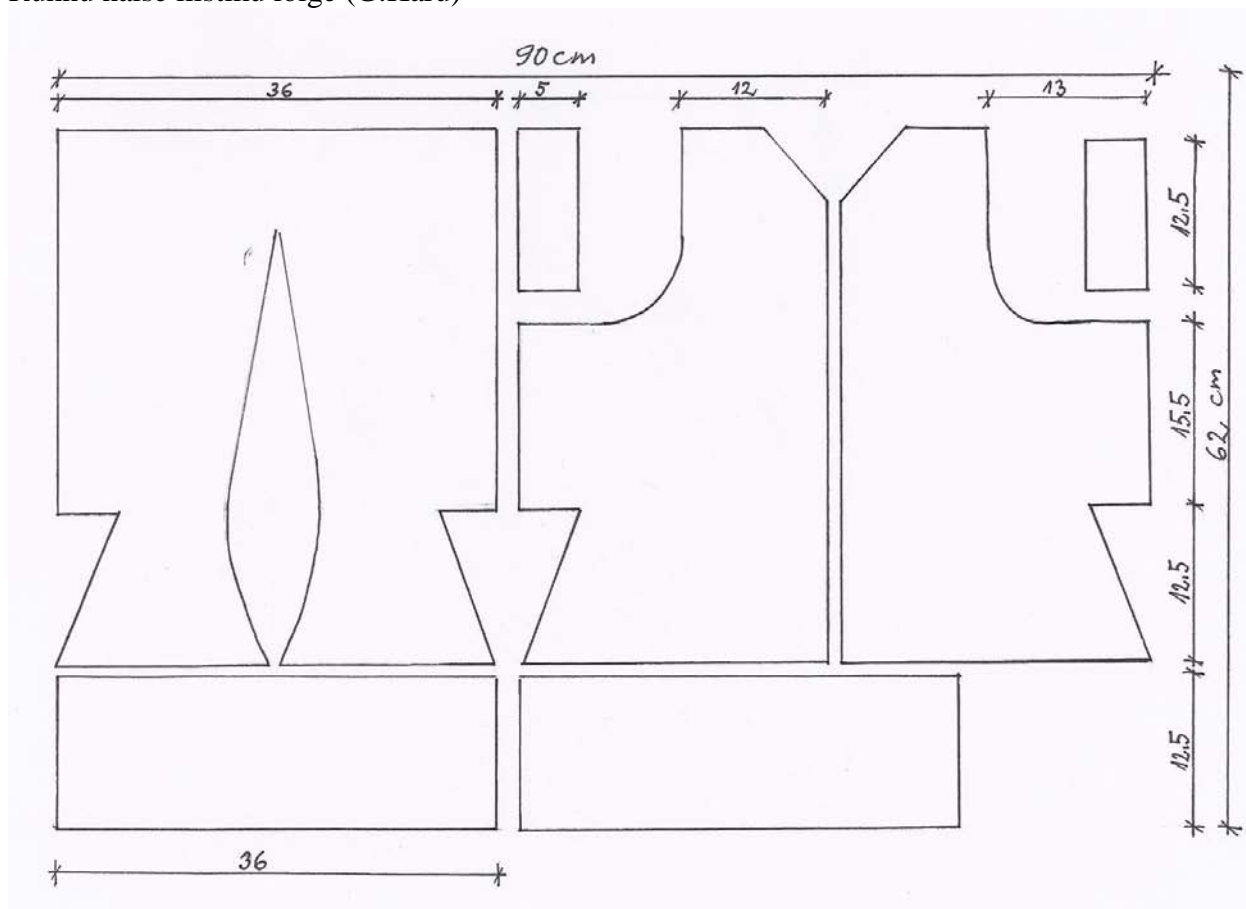
kude: vilane

värvid: must

valge

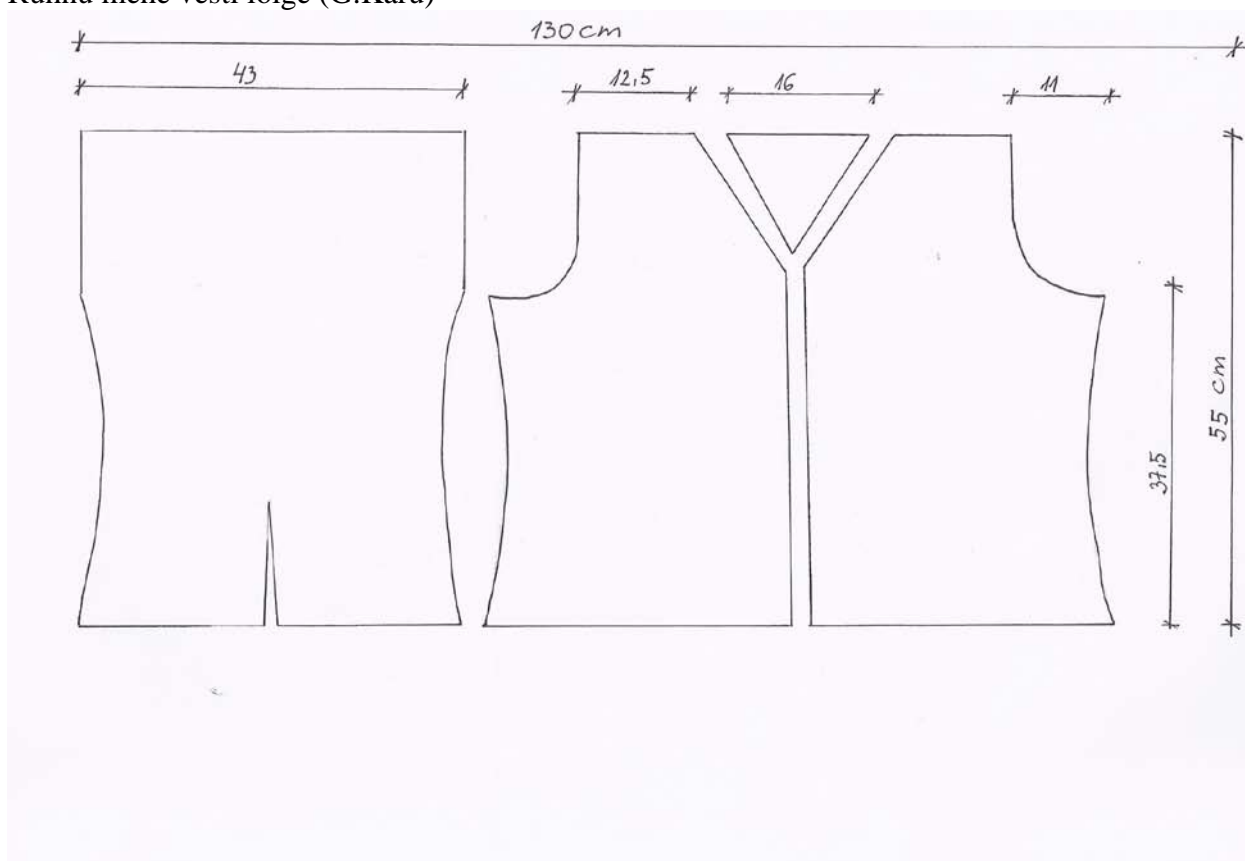
Lisa 2. Lõiked

Ruhnu naise liistiku lõige (G.Karu)

SM 10379:70

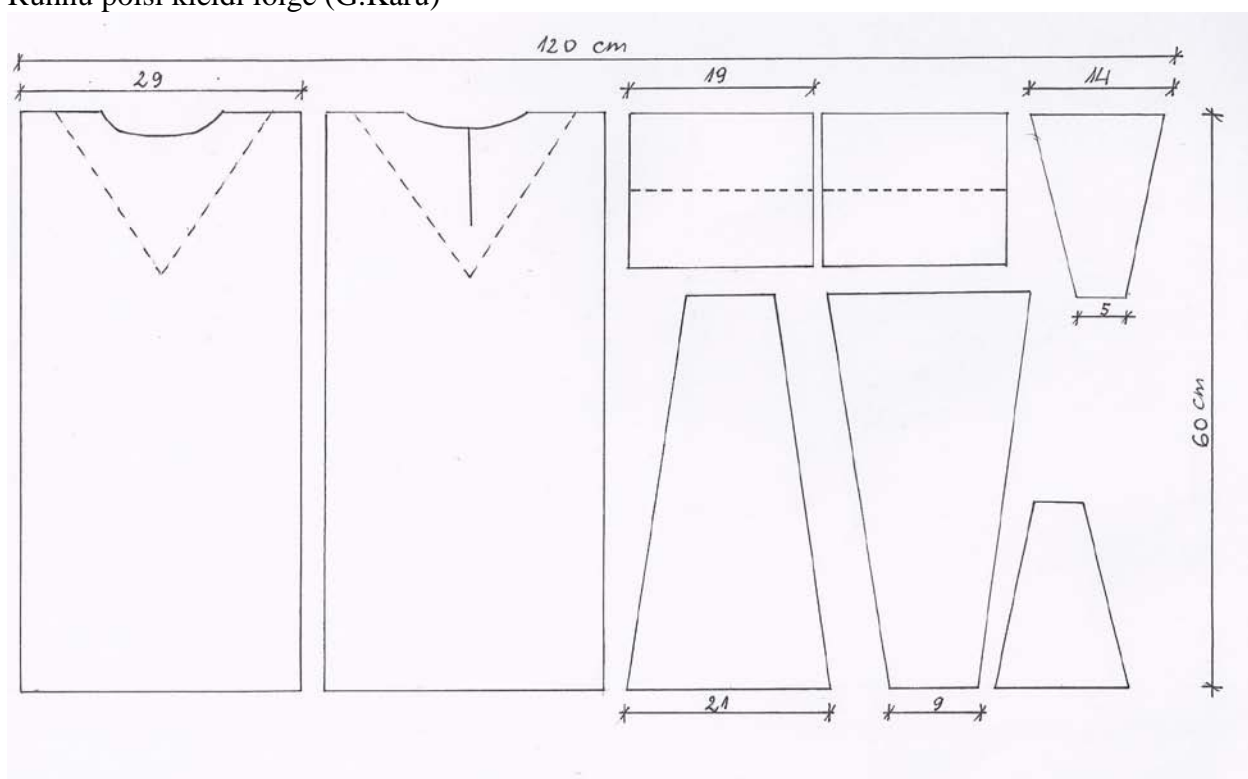
Ruhnu mehe vesti lõige (G.Karu)

SM10379:78

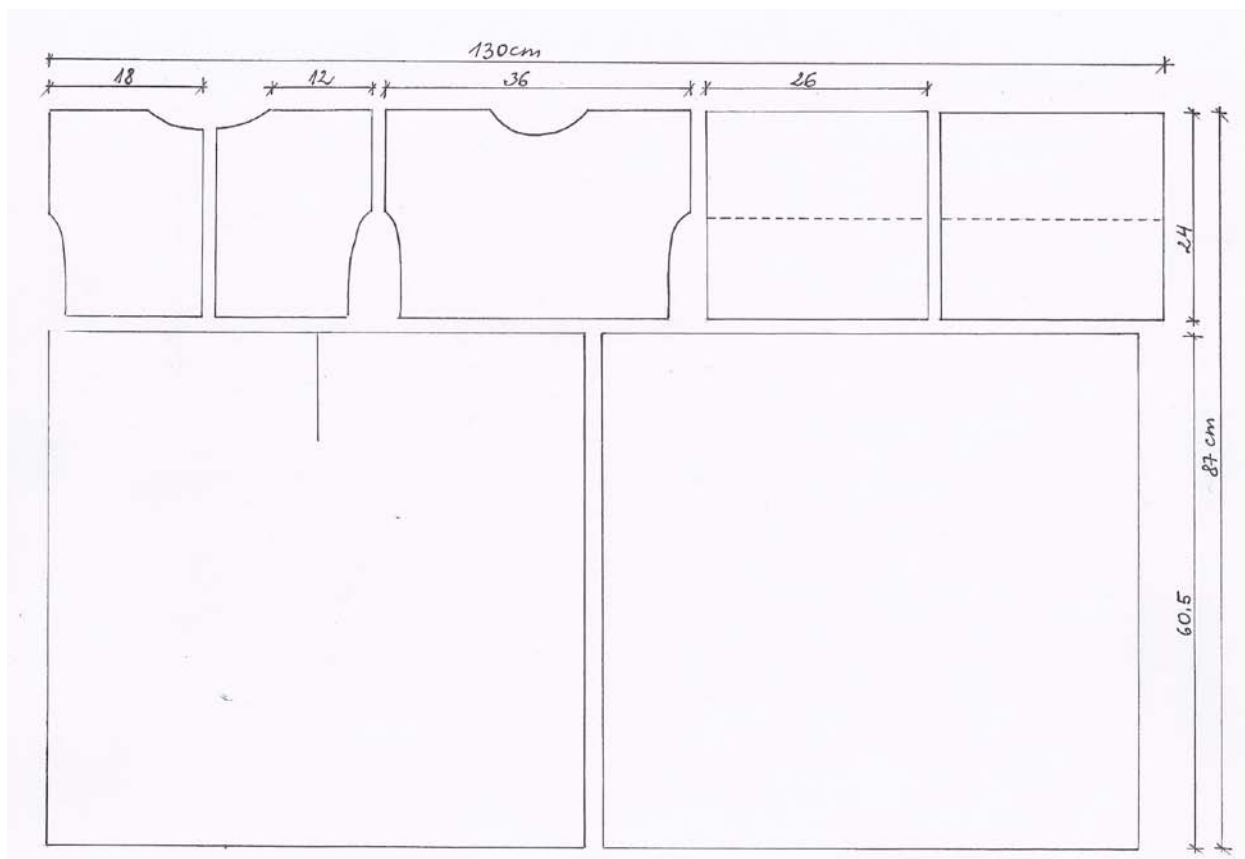

Ruhnu poisi kleidi lõige (G.Karu)

PÄMU 629:709

Ruhnu tütarlapse kleidi lõige (G.Karu)

ERM 563:2031

foto 1 SOV arhiiv B804011-36 : Ruhnu naised ja lapsed kirikurõivastes
kiriku juures 1912 a.

foto 2 SOV arhiiv B804059-27: Ruhnu perekond argirõivastes 1925 a.

foto 3 SOV arhiiv B804059-04: Ruhnu perekond Rootsi meremeestega 1924 a

foto 4 SOV arhiiv B804059-06: Ruhnu lapsed 1931

SUMMARY

RUHNU'S STRIPED CLOTHING FABRIC PATTERNS AND FUNCTIONS

G.Karu

This seminar work is to investigate the specificity of Ruhnu striped dress fabrics, patterns and functions. Ruhnu folk costumes differed significantly from other Estonian region costumes, but very little has been reflected in scientific publications.

In my research I am looking for answers to questions: for what was Ruhnu striped fabric woven? Which color combinations were used? And what was the striped fabric function? Hypothesis: In Ruhnu, from striped fabric, were woven women vests and skirts, vests for men, and children dresses. These dresses were wore on workdays and also on holidays . All together I studied 46 items, which I sorted and analyzed. From these items 18 were in the National Museum of Estonia, 4 in the Museum of Pärnu, 17 in the Saaremaa Museum, 2 in the Ruhnu Museum and couple of them in the private collection which is owned by Kristel Lauk, Helve Rebane and Eva Steffenson.

In the process was proved that from the striped fabric were sewed vests for women and men, skirts for women and dresses for children. Also was confirmed the fact, that these objects were wore on the workdays and holidays. For all these items were woven different patterns. The striped fabric vests were part of the set. Every component and color had it's own meaning. Workday's clothing showed the age status and the holiday's clothing showed marital status. Clothing was also symbol for grief.

Children wore dresses from the striped fabric until the age six, till they grew out of it. Boys and girls were dressed different, boys and girls both wore dresses, but the design was different. For children dresses and girls vests were woven colorful fabrics where used a lot of red and yellow yarn.

In men vest fabric were used two colors - dark blue or black and white. Young women vests were bright colored and elder women vests were dark colored. Dark colored vest were showing also grief and the bigger the grief was, less red color was used. Main colors were black or dark blue with red, yellow, white, light blue, light green and pink.

Usually one pattern included one or two groups of symmetrical stripes, which were separated from each other with yellow or white stripe.

Ruhnu women skirts were four-width, from which three were folded and a one was straight which had white stripes on the top. Skirt colors ranged from brown to black and the stripes were white.